

בס"ד. ש"פ וארא, כ"ה טבת, מבה"ח שבט, ה'תשוי"ז

(הנחה בלתי מוגה)

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים על הרי בשמים¹. ומביא כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע² פירוש התרגום, עתיד מארי עלמא למימר כו' את כנישתא דישראל דמתילא לגינתא קלילא בין אומיא ויתבא בבית מדרשא עם חברי סנהדרין כו' דצייתין לקל ריש מתיבתא (היינו שחברים מקשיבים לקולך הם התלמידים הנשמעים לקול ראש הישיבה), אשמיעיני אורייתא קל מליך בעדן דאת יתבא לזכאה ולחייבא ואהי מסכים לכל מה די את עבדת (שכל פסק דין שיפסקו ישראל בין לזכות בין לחוב הקב"ה שומע בקולם). ברח דודי הו"ע הבריחה מארעא הדא מסאבא אל הגאולה³, ודמה לך לצבי או לעופר האילים, שגם בזמן הגלות יהי' הקב"ה דומה לצבי, שגם בשעה שהוא ישן עינו אחת קמוצה ועינו אחת פתוחה, כמ"ש⁴ הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, או לעופר האילים, שכשהוא רץ הוא מחזיר ראשו לאחוריו, היינו שגם בזמן הגלות ישגיח הקב"ה על בניי, עד לזמן הגאולה שאז יביא אותם על הרי בשמים, על טורא דירושלים ותמן יסקון כהניא קדמך קטורת בוסמנין.

וממשיך הצ"צ שישנו פירוש נוסף, ע"פ מאמר הגמרא⁵ שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקב"ה שומע לקולם, שנאמר היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. והיינו, שגנים הם בתי כנסיות ובתי מדרשות, והיושבת בגנים הם תלמידי חכמים שיושבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות ועוסקים בתורה⁶. חברים מקשיבים היינו שמקשיבים זה לזה בהלכה נדלפי פירוש התרגום קאי חברים מקשיבים על התלמידים הנשמעים לקול ראש הישיבה, ולפי פירוש הגמרא קאי חברים מקשיבים על התלמידי חכמים עצמם שמקשיבים זה לזה

(5) שבת סג, א.

(6) ראה גם שהש"ר ופרש"י עה"פ ח, יג. ד"ה היושבת בגנים היש"ת (סה"מ היש"ת ע' 119).

(1) שיר השירים ח, יג"ד.

(2) בד"ה זה באוה"ת שה"ש ח"ב ס"ע

תשגו ואילך.

(3) ראה גם פרש"י עה"פ.

(4) תהלים קכא, ד.

בהלכה], הנה אז הקב"ה שומע לקולם. ומסיים בגמרא, ואם אין עושין כן, גורמים לשכינה שמסתלקת מישראל, שנאמר ברח דודי וגו'. והיינו, דאף שלפי פירוש התרגום הנה ברח דודי הוא למעליותא, שהו"ע הבריחה מהגלות להגאולה, מ"מ, פירוש הגמרא הוא שברח דודי הו"ע סילוק השכינה ח"ו מישראל. ואין סתירה בין ב' הפירושים, כפי שמוסיף הצ"צ: עיין מהרש"א בח"א שם שחיבר פי' זה עם פי' הת"י. והיינו, שאם אתם עושין כן ומקשיבים זה לזה, אזי ברח דודי גו' על הרי בשמים, שגורם להשרות השכינה במקום המקדש, ומכלל הן אתה שומע לאו, שאם אין מקשיבים זה לזה גורמין לשכינה שתסתלק.

ומבאר הצ"צ הענין דשני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקב"ה שומע לקולם, שכשהם שנים העוסקים בתורה ומקשיבים זה לזה עד שנקראו חברים לשון חיבור והתכללות, ע"ז שורה עליהם הברכה. והיינו דמלבד ההמשכה שע"י לימוד התורה כמארוז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, דהמשכה זו ישנה גם באחד שיושב ועוסק בתורה, הנה לבד זאת, ע"י שמקשיבים זה לזה, גורמים הם המשכה נוספת, וכמ"ש⁸ אז נדברו יראי הוי' איש אל רעהו ויקשב הוי' וישמע. ובה יובן מ"ש במשנה⁹ עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרוי ביניהם שנאמר כו', ומנין אפילו חמשה כו' שלשה כו' שנים כו' ומנין אפילו אחד וכו', דלכאורה, כיון שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה פועל המשכת השכינה, מהי הרבותא בשנים ושלשה כו', אך הענין הוא, שיש חילוקי דרגות בהשראת השכינה, ואינו דומה ההמשכה שע"י אחד העוסק בתורה להמשכה שע"י שנים, שלשה כו' עד לעשרה. והיינו, שאחד שיושב ועוסק בתורה, כיון שאין כאן התכללות ויחוד ב' קוין, כי אם קו אחד בלבד, לכן המשכת השכינה היא רק מבחי' אור הממכ"ע, משא"כ כאשר שנים יושבים ועוסקים בתורה ומקשיבים זה לזה, כיון שנעשה אצלם חיבור ויחוד ב' קוין, אזי המשכת השכינה היא באופן נעלה יותר, כיון שגורמים גם למעלה חיבור ויחוד קוב"ה ושכינת' דהיינו סוכ"ע וממכ"ע. וביחוד זה גופא ישנם כמה מדריגות, שלשה וכו' עד עשרה שיושבים ועוסקים בתורה, שזהו תכלית העילוי, לפי שיש בזה התכללות כל עשר המדריגות שבנש"י, ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב

(8) מלאכי ג, טז.
(9) אבות פ"ג מ"ו.

(7) ראה תדבא"ר רפ"ח. יל"ש איכה רמז
תתלד.

מימיק¹⁰, שהם כנגד עשר הספירות¹¹, ולכן גם המשכת השכינה היא בתכלית השלימות.

ב) ובמאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שאמרו בכ"ד טבת¹², פירש הפסוק היושבת בגנים, שגנים קאי על ג"ע¹³, וגנים לשון רבים הם¹⁴ ג"ע התחתון וג"ע העליון, דאף שבפרטיות ישנם בג"ע ריבוי מדריגות לאין קץ, מ"מ, בכללות הם ב' בחי', געה"ת וגעה"ע¹⁵, געה"ת הוא בעולם העשי', וגעה"ע הוא עד עולם הבריאה. והיושבת בגנים הוא בחי' מלכות דאצילות שמשפלת ומצמצמת עצמה לישב בהגנים, והוא גילוי האצילות שבבריאה. והנשמות הרי גם הם משתתפים עם מלכות דאצילות בגנים לקבל האור והגילוי דג"ע. ומ"ש חברים מקשיבים לקולך, הנה¹⁶ חברים הם המלאכים¹⁷, שנקראים חברים אל הנשמות, דתיבת חבר יש בה ב' ענינים, מחד גיסא מורה תיבת חבר שהוא רק טפל ובטל, ואינו העיקר, ולאידך גיסא מורה תיבת חבר שיש לו איזה שייכות, חיבור והתחברות, אף שאינו העיקר. וזהו שהמלאכים נקראים חברים אל הנשמות, שהרי המלאכים הם למטה מהנשמות והם רק טפלים להם, ומ"מ, יש להם איזה שייכות וחיבור אל הנשמות, לפי שהמלאכים מזככים את לימוד התורה של הנשמות, דגפיף להון ונשיק להון¹⁸, ולכן זוכים הם להקשיב לקול התורה של הנשמות שבג"ע. וכל זה הוא בנוגע להגילויים שבג"ע. ואח"כ ממשיך בכתוב ברח דודי, והוא הבריחה מהגילויים דג"ע להגילויים דלעתיד לבוא, שהם נעלים יותר מהגילויים דג"ע, ועד שמעלת הגילויים דלעתיד על הגילויים דג"ע היא בדרך אין ערוך, כמובן מדיוק הלשון ברח לך, שהעלי' מהגילוי דג"ע להגילוי דלעתיד הוא בריחה (ודילוג). וזהו הטעם שכל הנשמות שבג"ע, גם נשמות האבות והנביאים ומשה רבינו, שנמצאים כבר כמה אלפים שנה בג"ע, הנה גם הם יתלכשו בגופים בכדי

10 נצבים כט, ט"ז.

11 ראה לקו"ת ר"פ נצבים.

12 אור ליום ה' פ' וארא, כ"ד טבת תרס"ז, בוירצבורג (נדפס בהמשך תרס"ו (הוצאת תשנ"ט) ע' תקצט ואילך). וראה ד"ה היושבת בגנים תשי"ג (תו"מ ח"ז ע' 265 ואילך. תו"מ סה"מ טבת ע' רל ואילך).

וראה גם ד"ה ברח דודי גו' וביאורו תק"ע (מאמרי אדה"ז תק"ע ע' נד ואילך). ד"ה היושבת בגנים באוה"ת שם ע' תשע ואילך. תשעט ואילך. תשפד ואילך. ח"ג ס"ע א"טז

ואילך.

13 זהר ח"א עז, ב. צב, א. ח"ב מו, א.

14 ח"ג יג, א. ריג, א. ועוד.

15 מק"מ לזח"ב שם.

16 ראה תו"א מט, א. ובכ"מ.

17 ראה סיום המאמר הנ"ל (המשך

תרס"ו ע' תרד).

18 שהש"ר ופרש"י שבהערה 6.

19 ראה זהר ח"א כג, ב. ח"ב רא, ב.

תו"א מקץ מג, סע"ב ואילך.

לקבל הגילויים דעולם התחי"ו¹⁹, דאף שבכל משך זמן היותם בג"ע עולים הם תמיד בעילוי אחר עילוי, וכמובן במכ"ש מעליית הנשמות למטה בעוה"ז שהם עולים תמיד בעילוי אחר עילוי, כמארז"ל²⁰ צדיקים אין להם מנוחה כו' בעוה"ז כו' שנאמר²¹ ילכו מחיל אל חיל, ומכ"ש שהנשמות שבג"ע הם תמיד בעילוי אחר עילוי, ומ"מ יתלבשו בגופים בכדי לקבל הגילויים דתחיית המתים, שמזה מובן גודל מעלת הגילויים דלעתיד על הגילויים שבג"ע.

ג) והענין הוא, דהנה הגילויים שבג"ע, אף שגדלה מעלתם על הגילויים שבעולמות בב' ענינים, דהגילויים שבעולמות הם מבחי' ז' תחתונות בלבד, וכמ"ש²² כי אמרתי עולם חסד יבנה, היינו שהגילוי בעולם הוא רק מספירת החסד ולמטה, ובז"ת גופא הרי זה רק ידיעת המציאות בלבד ולא השגת המהות, משא"כ הגילויים שבג"ע הם מג' ראשונות ובדרך השגת המהות²³, מ"מ, לאחרי כל העילוי הלזה, הנה הגילויים שבג"ע הם מבחי' אור הממלא בלבד, משא"כ הגילויים דלעתיד הם מבחי' אור הסובב, וזהו אומרו ברח דודי גו' על הרי בשמים, דהנה, בשמים הוא אותיות שמים, והרי החילוק שבין ארץ לשמים הוא שארץ היא נקודה בלבד, והשמים הם גלגל המקיף את הארץ, והיינו שארץ היא בחי' ממכ"ע, ושמים הם סוכ"ע. ומ"ש הרי בשמים, הנה ענין ההר מורה על העלי', ומזה מובן שכשם שבארץ הנה ההרים הם למעלה מכללות הארץ, כמו"כ גם בשמים הנה הרי בשמים הם למעלה מכללות השמים, והיינו שהוא למעלה גם מאור הסובב, דבשמים אותיות שמים הו"ע אור הסובב, והרי בשמים הו"ע פשיטות העצמות. וזהו כללות ההפרש בין הגילויים שבג"ע להגילויים דלעתיד, דהגילויים שבג"ע הם מאור הממלא, והגילויים דלעתיד הוא מאור הסובב, וכללות ההפרש בין הגילויים דאור הממלא להגילויים דאור הסובב הוא¹⁹, שהגילויים דאור הממלא הם בהתחלקות, ולכן הנה בג"ע יש ריבוי חלוקי מדריגות, שכל אחד משיג לפי ערכו, וישנם מדריגות באור הממלא שאינם שייכים להשגה כלל, משא"כ בהגילויים דלעתיד אין חלוקי מדריגות כלל, כמארז"ל²⁴ כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, והיינו דאף שגם לעתיד יהיו

19) ראה גם ד"ה מים רבים דש"פ תולדות פ"ה"ו (לעיל ע' 200 ואילך).

20) ברכות ומו"ק בסופן (ושם: ת"ח. אבל כ"ה ככפנים (צדיקים) בכ"מ — ראה לקו"ש ח"ד ע' 173 הערה *3. וש"נ).

21) תהלים פד, ח.

22) שם פט, ג.

23) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי אחרי עה, א. אוה"ת בראשית ח"ג תקט, ב ואילך. ד"ה באתי לגני תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב ע' רפח ואילך).

24) סנהדרין ר"פ חלק.

ריבוי דרגות, מ"מ, בכללותם הרי הכל הוא מדריגה אחת, וכל זה הוא לפי שאור הסובב הוא בבחי' פשיטות שאין בו התחלקות מדריגות, משא"כ אור הממלא בא התחלקות.

ד) וצריך להבין מהו הטעם שאור הממלא בא בהתחלקות, הרי גם אור הממלא הוא בחי' אור, וגדר ענין האור הוא היותו דבוק בהמאור ומעין המאור, והיינו דעם היות שהאור הוא באין ערוך לגבי המאור, ויתירה מזה, שהוא באין ערוך גם לגבי האור הכלול בהמאור, ועד"מ באור השמש שהוא באין ערוך גם לגבי האור הכלול בהשמש, מ"מ, הרי האור הוא דבוק במקורו והוא מעין מקורו, ועד"מ באור השמש, שכאשר יהי' ענן המסתיר על עצם השמש אזי לא יאיר האור כלל, לפי שכל ענין האור הוא היותו דבוק במקורו. וכמו"כ יובן גם למעלה, שענין האור הוא היותו דבוק במקורו ומעין מקורו. וכיון שגם אור הממלא הוא אור א"ס שהוא בבחי' פשיטות, אינו מובן, איך הוא בא בבחי' התחלקות.

אך הענין הוא, כמבואר בפרדס²⁵ שבאמת הנה האור (גם אור הממלא) הוא בפשיטות, דכיון שהוא מעין המאור הרי הוא בפשיטות, וההתחלקות היא רק מצד הכלים, שמצד התלבשותו בכלים הרי הוא נראה ופועל פעולתו לפי אופן הכלים. והיינו שהאור הוא בפשיטות גם בהתלבשותו בכלים, אלא שנראה ונשפע ממנו לפי אופן הכלים. ועד"מ כמו המים שנותנים אותם בתוך כלים, שהמים הם פשוטים באמת גם כאשר הם נתונים בתוך הכלים, אלא שהם נראים לפי גוון הכלים, לבנים ירוקים ואדומים. אמנם, ביאור זה אינו מספיק²⁶. שהרי אם נאמר שהאור מצד עצמו הוא בפשיטות בתכלית, אזי לא שייך שיהי' בו התחלקות גם מצד הכלים, וכיון שמצד הכלים נראה בהאור התחלקות, הרי זה הוראה שגם האור מצד עצמו אינו בפשיטות בתכלית. וראי' לזה, מאור הסובב, שהוא בפשיטות בתכלית, שגם כאשר הוא מתלבש בכלים מ"מ הוא בפשיטות²⁷, וכהלשון הידוע שהאור דעת"י שנמשך בז"א הרי גם אז הוא בבחי' פשיטות כמו שהוא, והיינו שאין נראה בו שום התחלקות מצד הכלים, וא"כ, כיון שבאור הממלא יש התחלקות נראית מצד הכלים עכ"פ, הרי זה הוכחה שגם האור מצד עצמו אינו בפשיטות בתכלית.

25) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ד.

84-85).

26) ראה גם ד"ה ויהי הענן תרע"ה (המשך

27) ראה גם המשך תרס"ו ס"ע תסו

ואילך.

תער"ב ח"ב ע' תתקלט). המשך ראש השנה

תרצ"ד (תשי"א) ס"כ (סה"מ תשי"א ע'

והענין הוא, דהנה המשכת אור הממלא הוא ע"י הצמצום ומקום פנוי. וידוע בענין הצמצום ומקום פנוי, שאין זה באופן שנסתלק האור לגמרי, כי אם שנשאר אור הרשימו²⁸. והנה, אור הרשימו שנשאר בהצמצום, פועל הוא גם על האור הנמשך אח"כ (אור הממלא) שיהי' בהתחלקות, והיינו, דעם היות שהאור שנמשך אח"כ הוא האור שקודם הצמצום, כידוע בענין חזר והאיר, שחזר והאיר האור שקודם הצמצום, מ"מ, להיות שהמשכתו היא ע"י הפסק הצמצום ומקום פנוי וע"י אור הרשימו, פועל בו אור הרשימו שיהי' נראה בו התחלקות מצד הכלים עכ"פ. וזהו אמיתית ההפרש בין אור הממלא לאור הסובב, שאור הסובב אינו נמשך ע"י הצמצום ואור הרשימו, היינו שאור הסובב לא נפעל בו שום פעולה מצד אור הרשימו, משא"כ אור הממלא, אף שגם הוא בדביקות, מ"מ להיותו בא דרך אור הרשימו, שייך בו התחלקות מצד הכלים עכ"פ. ויובן זה עד"מ ההפרש בין החיות שבאברים להחיות שבשערות²⁹, שאם יעשו בהאברים איזה דבר המזיק אזי ירגיש כאב, משא"כ בשערות הנה כאשר יחתוך את השערות לא ירגיש כאב כלל. וטעם הדבר הוא, דאף שגם החיות שבשערות הוא בדביקות, מ"מ, להיותו נמשך ע"י הפסק עצם הגולגולת, לכן שייך שיחתכו אותו (ממקורו) ולא ירגיש כאב. ועד"ז יובן למעלה באור הממלא, דאף שהוא בדביקות, מ"מ, כיון שנמשך ע"י הפסק הצמצום, שייך בו התחלקות מצד הכלים עכ"פ.

(ה) **והענין** בעבודה הוא, דהנה, כללות ענין העבודה הוא במ"ש³⁰ שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, דבפסוק זה נאמר ב"פ שם הוי' ובאמצע הוא שם אלקים. והנה, גם ב"ג מדות הרחמים כתיב³¹ הוי' הוי', ופסיק טעמא בינייהו³², שמזה מובן שהם ב' מדריגות, הוי' הא' הוא הוי' דלעילא, והוי' הב' הוא הוי' דלתתא³³, שלכן פסיק טעמא בינייהו. וכמו"כ הוא גם במ"ש בק"ש ב"פ הוי', שהוי' הא' הוא הוי' דלעילא, והוי' הב' הוא הוי' דלתתא³⁴. וזהו שבאמצע הוא ההפסק דשם אלקים, כי, הוי' דלעילא הוא הוי' דאור הסובב, והוי' דלתתא הוא הוי' דאור הממלא,

(32) זח"ג קלח, רע"א (כאד"ר).

(33) לקו"ת דרושים לר"ה נט, סע"א ואילך. וש"נ. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקפח. תתקצה. ובכ"מ.

(34) ראה המשך תער"ב שם ס"ע תתקפז ואילך. ס"ע תתקצד ואילך. ד"ה היושבת בגנים תשי"ג (הנ"ל).

(28) אוצרות חיים בתחלתו בהג"ה. וראה לקו"ת הוספות לויקרא ד"ה להבין מ"ש באוצ"ח (נא, ב ואילך).

(29) ראה גם סה"מ תרס"א ע' קסו. המשך תרס"ו ע' תסו. ובכ"מ.

(30) ואתחנן ו, ד.

(31) תשא לד, ו.

ובאמצע הוא הפסק דשם אלקים, שהו"ע הפסק הצמצום. אמנם, תכלית המכוון הוא שיהי' יחוד טוב וממלא, היינו שאור הסובב יומשך באור הממלא. וזהו מ"ש אלקינו, ולא אלקים, דאלקים הוא מדת הדין והצמצום, ואלקינו הוא ההטי' אל החסד והרחמים, ולכן ע"י אלקינו נעשה חיבור אור הסובב ואור הממלא. ובפרט לפי הידוע³⁵ בפירוש אלקינו, אלקה שלנו, כחנו וחיותינו, שהו"ע שם הוי' שבנפש, כמ"ש³⁶ כי חלק הוי' עמו, הרי בודאי ששם הוי' שבנפש בכחו לחבר אור הסובב ואור הממלא, שאור הסובב יומשך באור הממלא, שזהו תכלית המכוון.

והנה ענין שם הוי' שבנפש מבואר בכ"מ³⁷ בארוכה, אך כללות הענין הוא, דכשם שענין ד' אותיות שם הוי' הוא סדר המשכת והשפעת האור, כמו"כ הוא גם בענין שם הוי' שבנפש, שסדר הבאת והמשכת האור הזה הוא ע"י ד' האותיות דשם הוי'. דהנה, היו"ד דשם הוי' שבנפש, שהוא בבחי' נקודה, מורה על הביטול במציאות והנחת עצמותו, שאינו שום מציאות לעצמו וכל מציאותו היא רק להשלים רצון העליון, דמשום זה אינו מתחשב (ער רעכנט זיך ניט) בשום דבר, ולא נוגע לו אם השכל מחייב כן אם לאו, וגם לא איכפת לוי' (עס גייט אים ניט אָן) שיאמרו עליו שאינו מתנהג ע"פ שכל, דמאחר שהוא יודע שכן צריך לעשות, הרי הוא עושה כן בלי שום חשבונות. וכללות עבודתו אינה באה מעבודת השכל שע"פ טו"ד, אלא הוא בחי' ההנחה שלמעלה מ"טו"ד וענין הביטול דעצם נפשו. וענין הה"א דשם הוי' שבנפש הוא, שאחרי עבודת הביטול שמצד היו"ד, אזי בא לבחי' ה"א, שיש בה שטח דאורך ורוחב, שמורה על ההבנה והשגה, אבל גם אז הנה הבנתו והשגתו היא מתאימה להביטול שביו"ד, שזהו"ע נקודה בהיכלא³⁸. והיינו שמתבונן במעמדו ומצבו אליבא דנפשי' איך שהוא מרוחק מאלקות, דגם כאשר עסק בעבודה משך כמה שנים וזכה לקבל כמה ענינים, מ"מ, כאשר מתבונן אליבא דנפשי', רואה כללות מעמדו ומצבו שלא ניזון ממקומו (ער האָט זיך גאַרניט גערירט), ונשאר במצבו הקודם, וגם כאשר מתבייש לומר זאת בפני אחרים, הרי הוא בעצמו (בא זיך אַליין), באותם רגעים אחדים (די פּאָר מינוט) עכ"פ שמתבונן

(35) לקו"ת בלק עג, ב.

(36) האזינו לב, ט. וראה תניא אגה"ת פ"ד (הובא בלקו"ת סם). ד"ה היושבת בגנים באוה"ת שה"ש ח"ב ע' תשעג. תשפא. ס"ע תשפו ואילך. ח"ג ע' א"כ ואילך. וראה

מקומות שצויינו בהערה הבאה.

(37) ראה לקו"ת ר"פ ראה (יח, א ואילך).
סה"מ עטר"ת ע' תריא ואילך. ובכ"מ.
(38) ראה זח"א ו, רע"א. תקו"ז ריש תיקון ה (יט, א). ועוד.

אליבא דנפשי' און ער האַלט בא דעם אמת, רואה הוא מה הוא (ער זעט דאָך וואָס ער איז), ומזה צר לו ביותר, וכמ"ש אדמו"ר האמצעי³⁹ המשל דעני, שכאשר נזכר במצבו כו' הנה מיד בכה יבכה במר נפשו. ונוסף על המיצר שצר לו מצד מצבו הפרטי, הרי הוא מתבונן ג"כ בהריחוק דכללות ההשתלשלות שהוא רק הארה בלבד, דלא מבעי אור הממלא שהוא הארה בלבד, אלא גם אור הסובב הוא הארה, כמ"ש⁴⁰ אני הוי' הוא שמי, דגם הוי' דלעילא שהוא אור הסובב הוא ג"כ רק שם והארה בלבד, ומצד זה צר לו ביותר. ובאמת הנה הארה תליא, דמצד הריחוק דכללות ההשתלשלות, נעשה נתינת מקום שיוכל להיות במעמד ומצב כזה, שהרי במקום שמאיר האור ביותר אזי אין נתינת מקום כלל לחושך, וא"כ, מה שהוא נמצא במצב כזה, הרי זה לפי שכללות ההשתלשלות הוא בריחוק כו'. וכאשר מתבונן בכל זה ונעשה לו צר ביותר, אזי ויצעקו אל הוי' בצר להם⁴¹, שמתפלל ומעורר רחמים על כללות ההשתלשלות שיאיר בו גילוי אלקות, שעי"ז נעשה גם הוא מקורב. וענין הוא"ו דשם הוי' שבנפש הוא, שלאחרי ההקדמה דיו"ד וה"א, נעשה אח"כ ההמשכה ע"י התורה, שהתורה היא בבחי' ו' קצוות, כשר פסול טמא וטהור אסור ומותר, וא"ו חדרים⁴². ואח"כ הוא ה"א אחרונה דשם הוי' שבנפש, והו"ע הקבלת עול על קיום המצוות. וזהו כללות סדר ההמשכה, שההתחלה היא מהיו"ד, עד שבא לבחי' האחרונה שהוא בנין שטח המקבל.

ו) **והנה** לפי זה משמע שהתורה היא למעלה מהמצוות, שהרי התורה היא באות וא"ו, והמצוות הם באות ה"א אחרונה. וכן מובן ג"כ בפשיטות, שהרי התורה קודמת להמצוות, שבתחלה צריך להיות לימוד התורה, ואז דוקא יודע הוא איך לקיים את המצוות, דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה⁴³. אמנם באמת יש מעלה יתירה במצוות שהיא נעלית יותר מלימוד התורה. דהנה, אף שהתורה היא במדרגה נעלית ביותר, דאורייתא מחכמה נפקת⁴⁴, ובפרט לפי המבואר⁴⁵ בדיוק הלשון אורייתא מחכמה נפקת, נפקת דייקא, אבל שרשה הוא למעלה מהחכמה, היינו, שהתורה היא בבחי' רצון, חכמתו ורצונו של הקב"ה, מ"מ, לאחרי כל זה,

הובא באוה"ת נ"ך ח"א ס"ע תרכא.

43) ב"ק יז, א. וש"נ.

44) זהר ח"ב סב, א. פה, א. קא, א. ח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.

45) לקו"ת במדבר ז, ג. אוה"ת בראשית כרך ו תתרכב, ב.

39) דרך חיים ה, ג ואילך.

40) ישעי' מב, ח.

41) לשון הכתוב — תהלים קז, ה. שם, כח.

42) ראה לקו"ת ויקרא ב, סע"ד. פרדס שער ג פ"ח (שער אם א"ס הוא הכתר) —

הרי הרצון הוא מורכב בחכמה, והיינו, שאין זה רצון ותענוג הפשוט, כי אם רצון ותענוג המורכב⁴⁶, משא"כ המצוות הם רצון ותענוג הפשוט⁴⁷. והענין בזה, דאף שגם הרצון שבמצוות הוא מורכב בדבר גשמי, וכמו תפילין בקלף גשמי, וכמו"כ המצוות דחובת הלבבות כמו אהוי"ר צריכים להיות נרגשים בלב בשר הגשמי⁴⁸, וגם בהשגה צריך לייגע עצמו כל כך עד שיהיו חריצים בחומר המוח הגשמי⁴⁹, הנה באמת אין זה ענין של הרכבה, לפי שהגשמי אינו בערך אל הרוחני, ולכן לא שייך שירכיב את הרוחני. והיינו שבתורה מורכב הרצון בחכמה, דכיון שהחכמה היא ג"כ רוחנית, לכן מורכב הרצון בחכמה, משא"כ במצוות שהרצון נתלבש בדבר גשמי, הנה מאחר שהגשמי אינו בערך כלל ואינו שייך כלל להרצון, הרי לא שייך לומר שהגשמי ירכיב את הרצון, ולכן הנה הרצון דמצוות הוא רצון ותענוג הפשוט. ונמצא, שאף שבכדי לבוא לקיום המצוות צריך תחלה ללמוד התורה, מ"מ, לאחרי זה הנה ע"י המצוות מגיעים למעלה יותר מאשר ע"י לימוד התורה, בכל הבחי' שבתורה, גם בתורה שלמעלה, שהרי סוכ"ס היא בבחי' רצון המורכב. ועד שהעילוי דתורה הוא ע"י המצוות, שע"י המצוות נעשה עילוי גם בתורה, והיינו, שבתחלה מביאה התורה לידי קיום המצוות, אבל אח"כ פועלים המצוות עילוי בהתורה. וכמ"ש⁵⁰ טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי, שע"י קיום המצוות (במצותיך), ובפרט כאשר קיום המצוות הוא לא מצד הטעם והכוונה, אלא רק מצד אמונה פשוטה (האמנתי), אזי מגיעים לטוב טעם ודעת שבתורה⁵¹.

ועפ"ז יובן מעלת הגילוי שבתחזה"מ על הגילויים שבג"ע, דהנה בג"ע ישנו הענין דלימוד התורה דוקא, אבל הענין דקיום המצוות אינו שייך בג"ע⁵², וגם שכר המצוות שישנו בג"ע הרי זה רק פירות המצוות, אבל לא הקרן, משא"כ לעתיד לבוא יומשך גם הקרן דהמצוות⁵³, והיינו, שגם למ"ד⁵⁴ שלעתיד לא יהי' קיום המצוות, מ"מ הרי יהי' שכר המצוות (גם הקרן). ולפי זה הנה בג"ע הוא המשכת רצון המורכב בלבד (דבכללות הוא אור הממלא), ולע"ל הוא המשכת רצון הפשוט (דבכללות הוא אור

46) ראה סד"ה טוב טעם ודעת תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' יט).

47) ראה סה"מ תרצ"ז ע' 215. וש"נ.

48) ראה גם סה"מ שם ע' 254. וש"נ.

49) ראה פאה פ"א מ"א.

50) ראה נדה סא, ב.

46) ראה המשך תרס"ו ס"ע לד.

47) ראה המשך הנ"ל ע' נד.

48) ראה סה"מ תרצ"ז ע' 215. וש"נ.

49) ראה גם סה"מ שם ע' 254. וש"נ.

50) תהלים קיט, סו.

הסובב). וזהו ברח לך, שהעלי' מג"ע להגילוי דלעתיד היא בדרך בריחה, לפי שמעלת הגילויים דלעתיד על הגילויים דג"ע היא בדרך אין ערוך כלל.

ז) **וזהו** היושבת בגנים חברים מקשיבים גו', דהיושבת בגנים קאי על הגילויים שבג"ע, וחברים הם המלאכים שנקראים חברים לפי שהם למטה מהנשמות, ומ"מ, כיון שהמלאכים הם המזככים את לימוד התורה של הנשמות, דגפיף להון ונשיק להון, זוכים הם להקשיב את קול תורתם של הנשמות. וכל זה הוא בנוגע לגילויים שבג"ע. ואח"כ אומר ברח לך, להגילויים דלעתיד, שהם עיקר הגילוי. ודמה לך לצבי גו', שגם בזמן הגלות משגיח הקב"ה על ישראל כמו צבי שגם בשעה שישן עינו אחת פתוחה, או כעופר האילים שמחזיר ראשו לאחוריו כו'. אך תכלית הענין הוא על הרי בשמים, דקאי על הגילויים דלעתיד, שאז יתגלה בחי' הרי בשמים.

